

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

Staroměstské náměstí 6

110 15 Praha 1

**Zpráva z jednání
Pátého kohezního fóra, které se konalo
31.–1. února 2011 v Bruselu, Belgie**

*Ministerstvo pro místní rozvoj
Odbor evropských záležitostí
4. února 2011*

1. Termín a místo setkání ministrů

Páté kohezní fórum pořádala Evropská komise ve svých prostorech v Bruselu ve dnech 31. ledna – 1. února 2011

2. Účastníci a delegace ČR

Kromě národních delegací členských a kandidátských států se jednání účastnili zástupci všech úrovní regionální a místní správy zemí EU, zástupci Evropského parlamentu, Evropské komise, Výboru regionů, evropských i národních nevládních organizací, expertů, univerzit apod. sdružení regionů a obcí. Celkem se Pátého kohezního fóra zúčastnilo kolem tisíce účastníků.

Jednání se za Českou republiku zúčastnila delegace Ministerstva pro místní rozvoj ve složení:
Národní úroveň:

- Daniel Braun, 1. náměstek ministra pro místní rozvoj,
- Olga Letáčková, vrchní ředitelka Sekce NOK, MMR,
- Daniela Grabmüllerová, ředitelka Odboru evropských záležitostí, MMR,
- Stanislav Schneider, zástupce ředitelky Odboru evropských záležitostí, MMR,
- Vladimír Šiška, 1. náměstek ministra práce a sociálních věcí,
- Jan Gregor, náměstek ministra financí,
- Vojtěch Belling, pověřený vrchní ředitel Sekce pro evropské záležitosti, Úřad vlády,
- Jiří Palán, Stálé zastoupení ČR při EU v Bruselu, MZV.

Regionální úroveň:

- Radko Martínek, hejtman Pardubického kraje,
- Marta Sargánková, ředitelka Úřadu regionální rady Jihovýchod

Místní úroveň a partneři:

- Eva Srnová, zástupce Svazu měst a obcí,
- Jaroslav Šulc, Českomoravská konfederace odborových svazů.

Mandát pro jednání delegace ČR byl projednán v RKS MMR a poté ve Výboru pro EU na pracovní úrovni dne 25. ledna 2011.

3. Program a téma jednání

Pondělí 31. ledna 2011:

- Úvodní téma – Strategie Evropa 2020 – Nová výzva pro ekonomickou, sociální a územní soudržnost a udělení cen „Regions of excellence“;
- Odpolední program byl rozdělen do čtyř tematických panelů:
 1. Inteligentní růst,
 2. Udržitelný rozvoj,
 3. Rozvoj dostupný všem,
 4. Územní dimenze Strategie Evropa 2020;
- Nová strategie pro jednotný trh – přednesení klíčového příspěvku.

1. února 2011

- Závěry ze čtyř tematických panelů z předchozího dne Kohezního fóra;
- Plenární zasedání – Nová kohezní politika po roce 2013;
- Stabilita a rozvoj: jaká je zde role pro kohezní politiku;
- Priority kohezní politiky v rámci maďarského předsednictví.

4. Průběh jednání

Plenární jednání zahájil evropský komisař pro regionální politiku **Johannes Hahn**, který přivítal několik set účastníků a zdůraznil, že se fóra účastní někteří předsedové vláda i řada ministrů. Připomněl význam nové Strategie EU 2020. Předseda Evropské komise **José Manuel Barroso** poté ocenil úsilí věnované přípravě tohoto fóra. Zdůraznil, jak kohezní politika přispívá k integraci, a také, že následující období bude složité. Solidarita znamená zaměření investic do slabších regionů a tam, kde probíhají reformy. Kohezní politika je politikou pro všechny a má dominový efekt. Připomněl některé konkrétní dosavadní výsledky kohezní politiky – v oblasti zaměstnanosti, životního prostředí apod. Strategie EU 2020 představuje koncepci pro další celkový rozvoj. Krize, z níž se právě zotavujeme, by měla být příležitostí pro posílení stability regionů, protože bez stability regionů nemůže být stabilní ani EU jako celek. To vyžaduje spolupráci napříč vládami, napříč státy a se zapojením všech partnerů. Je potřeba „vdechnout kohezní politice nový život“. Proto představila Evropská komise v Páté kohezní zprávě své návrhy. Investiční priority musí zahrnovat všechny politiky – nejen kohezní politiku. Partnerské smlouvy umožní vyjednávání + budou obsahovat ex ante dohodnuté podmínky (kondicionality); měřitelné cíle posílí přidanou hodnotu. Více než dřív je nutná koordinace a důraz na zvýšení efektivity. Je nutné debatovat o mnoha detailech – jak např. zajistit Evropskému sociálnímu fondu lepší synergii s dalšími fondy? Jak se zaměřit na města, aby se dále rozvíjela? Budme ambiciózní, avšak realističtí. Pokud jde o finanční rámec, předseda Barroso informoval, že každá položka musí být obhajitelná z hlediska své přidané hodnoty pro EU. Je také nutné hledat nové prostředky financování a zaměřit se na hmatatelné výsledky. Závěrem uvedl, že úspěšná kohezní politika je „pro občany“ a musí zůstat základním nástrojem a vyjádřením evropské solidarity.

Viktor Orbán, předseda maďarské vlády, se ve svém vystoupení zaměřil na celkový rámec probíhající diskuse – je „citlivá“ doba. Musí být splněny tři podmínky: nejdůležitější je Euro, za druhé je to finanční výhled a za třetí poučení z dosavadní kohezní politiky. Jako předseda Evropské rady upozornil, že není možné diskutovat o příštím finančním výhledu předčasně. Ještě se eurozóna nevymanila z krize; pokud by její problémy pokračovaly, debata o finanční perspektivě by neměla smysl. Předčasná debata o finančním výhledu by mohla zhoršit podmínky pro ochranu Eura. Poté naznačil směry, kterými by se měla ubírat další debata. Konkurenceschopnost a solidarita nesmí být ve vzájemném rozporu a nikdo je nesmí stavět proti sobě – kohezní politika není jen o přerozdělování, ale měla by sloužit posilování konkurenceschopnosti. I zpráva Evropského účetního dvora konstatovala, že se výrazně zlepšil systém nakládání s finančními prostředky v rámci kohezní politiky EU. Přistoupení Chorvatska musí v březnu dostat kohezní politika nový impuls a nová pravidla; kohezní politika musí být otevřena všem regionům, aby se nestavěly vnitrostátní politiky proti evropským. K oblasti kondicionalit uvedl, že by měly být především nastaveny jako podmínky finanční a strukturální reformy, které musí být pro čerpání fondů splněny. Musí být jasné, že evropské zdroje jsou navázány na faktory spojené s konkurenceschopností – to zajistí vhodná podmíněnost (kondicionalita). Z hlediska Strategie EU 2020 uvedl, že tato

strategie nepokrývá méně rozvinuté regiony - nelze tudíž kohezní politiku a Strategii EU 2020 zcela sjednotit; zejména zaostávající regiony mají specifické potřeby, které musí kohezní politika reflektovat. Zdůraznil, že Evropský sociální fond musí zůstat součástí kohezní politiky. Celkově by se kohezní politika neměla štěpit do sektorových fondů – to by popřelo komplexní charakter. Náměty obsažené v Páté kohezní zprávě jsou stále otevřené a vzbuzují otázky; je potřeba o nich dále debatovat – jako příklad uvedl podobu alokace.

Donald Tusk, předseda polské vlády, potvrdil z pohledu Polska, že kohezní politika podporuje konvergenci. Příjmy občanů během několika let v Polsku se z 40 % průměru EU zvýšily na 60 %. Takový bezprecedentní růst je výsledkem i kohezní politiky, která byla v tomto ohledu klíčovým prvkem podpory rozvoje. Polsko nebylo tolik zasaženo krizí; k této pozitivní situaci přispěla částečně i kohezní politika. Upozornil na to, že krize vyvolává některé sobecké nacionální postoje; buďme proto obezřetní. Je nutné akcentovat solidaritu, a to zejména, dostaví-li se hrozba – např. v době krize. Tuto solidaritu je nutné vnímat i napříč generacemi – jednogenerační solidarita nemá vysokou hodnotu. Kohezní politika představuje důležitý nástroj solidarity; proto i konkurenceschopnost musí být propojena se soudržností a s bojem proti dopadům ekonomické recese. Nejvzdálenější regiony od Evropy jsou také podporovány ve svém růstu; i při vysokém stupni rozvoje však není růst „zaručený“ – podpora regionů může v takovém případě stimulovat i celkovou ekonomiku. Zmínil Západní Balkán – spolupráce EU s touto oblastí představuje výzvu i z hlediska kohezní politiky, která může představovat účinný nástroj. Příklad Polska dokazuje, že dodržování rozpočtové disciplíny „se vyplatí“ a má výsledky; proto je nutné klást na disciplínu ve všech ohledech trvalý důraz. Jedině dobrý makroekonomický rámec je předpokladem toho, že kohezní politika může fungovat – to s vztahuje i na „zdrženlivé úvěrování“ – tj. zadlužování veřejného sektoru, včetně národní úrovně. Polsko nepodporuje vytvoření nových odvětvových fondů ani rozštěpení Fondu soudržnosti. Zdůraznil, že Polsku se podařilo zajistit, aby byly zapojeny všechny úrovně řízení. Kohezní politika by měla i do budoucna mít v zásadě stejnou architekturu, jako se osvědčila dosud.

Dalším bodem programu bylo ocenění úspěšných regionálních projektů zaměřených na centra excelence v oblasti inovací. Oceněn byl projekt v britském Walesu, v Německu (Bradnedburg) a v Litvě. Zástupci těchto zemí převzali ocenění. **Andrius Kubilius**, předseda litevské vlády, zdůraznil význam kohezní politiky pro Litvu, kde se zaměřili na digitální agendu; např. plošně rozšířili dostupnost širokopásmového internetu. Informoval stručně i o dalším projektu, zaměřeném na pomoc mladým lidem, kteří měli problém s drogami; tento projekt byl nejen sociálně, ale i podnikatelsky úspěšný. Zdůraznil, že dosavadní výsledky kohezní politiky jsou úspěšné a je „na co navazovat“. Uvítal to, že Evropská komise zdůrazňuje specifické rozdíly mezi regiony, což umožňuje využít potenciál každého regionu. Litva připravuje národní Strategii EU 2030.

Odpolední workshop o územní soudržnosti řídil komisař **Johannes Hahn**. Jako první panelista se **Ján Figel** – místopředseda vlády a ministr dopravy, výstavby a regionálního rozvoje Slovenska - ve svém vystoupení zaměřil zejména na integrovaný přístup, marginalizované komunity, integrovat Fondu soudržnosti a ostatní fondy. Ve vztahu k městům připomněl potřebu vazeb měst s okolním venkovem. Uvedl, že distribuce mezi prioritami a fondy má zůstat na národní úrovni. Starostka Varšavy a místopředsedkyně Eurocities **Hanna Gronkiewicz-Waltz** zdůraznila význam měst, která mají nejlepší informace o skutečné situaci. Města by měla mít své vlastní evropské zdroje; podle ní musí být města zapojena již ve fázi programování. Potenciál měst je nutné využít i ve prospěch vyšších územních celků.

Jean Yves Le Drian, předseda regionu Bretaň, připomněl, že specifickou skupinu představují přímořské a odlehlé regiony. Ve vztahu ke Strategii EU 2020 zdůraznil, že jedna politika nemůže být „palivem“ pro tu druhou. Nesmí se u žádné intervence kohezní politiky zapomenout na územní princip. Zástupce Světové banky **Philippe Le Houerou** shrnul vývoj poskytování finanční pomoci zemím ve vazbě na makroekonomický rámec – dochází k odklonu od investičních půjček ke specifické pomoci založené na vyhodnocení stavu a potenciálu dané oblasti a schopnosti provést nezbytné reformy – result-based lending. Takové makro-prostředí je kritickým faktorem pro udržitelnost reforem. Rozhodně nelze ke všem zemím přistupovat stejně; proto je potřeba vždy vypracovat velké množství analýz. Změnil se i celkový přístup – časově i věcně jsou jednotlivé kroky fázovány, aby bylo možné se flexibilně přiblížit realitě a konkrétní situaci v dané zemi. Tradiční investiční půjčování nebylo tolik zaměřeno na reformy; nyní jsou půjčky poskytovány je na základě hodnocení pokroku v předem dohodnutých a měřitelných oblastech reforem. **Markus Pieper**, poslanec Evropského parlamentu a člen Výboru pro regionální politiku, připomněl, že neexistuje jednotný názor Evropského parlamentu na roli Strategie EU 2020. Pokud má kohezní politika vzít v potaz cíle Strategie EU 2020, je nutné předávání zkušeností vyspělých částí EU směrem k těm ostatním. Indikátory výsledku budou fungovat jen tehdy, budou-li chápány regiony jako vlastní cíle. U „vzdělávacích cílů“ je třeba být obezřetný, protože vzdělání není sdílenou politikou a EU by se neměla vměšovat do kompetencí národních států. Z pohledu regionů je Strategie EU 2020 v určitém konfliktu s „klasickým“ pojetím kohezní politiky zaměřené na pomoc zaostávajícím regionům. Zdůraznil význam podpory základní infrastruktury, protože jde o základní předpoklad jakéhokoli dalšího – navazujícího – rozvoje. Připomněl, že Lisabonská strategie neselhala kvůli kohezní politice, nýbrž proto, že selhala finanční kázeň v některých zemích. Strategie EU 2020 – „uměle“ diferencuje růst do tří skupin; to je však pro jednání o budoucím rozpočtu nevhodné; cíle této strategie musí být do značné míry flexibilní. Varoval před vytvářením dalších fondů a zdůraznil jednotný trh jako základní prostor pro rozvoj.

V následující diskusi vystoupili z pléna zejména představitelé Výboru regionů, Evropského parlamentu a zástupci různých institucí zastupujících některá území, např. přímořská, horská nebo odlehlá. Předseda skupiny nejvzdálenějších regionů připomněl, že tyto regiony mají vysokou nezaměstnanost, a to zejména mezi mladými lidmi. Obtížná je v těchto oblastech také situace z hlediska dostupnosti služeb. Právní základ uznává specifickou situaci a význam těchto regionů; proto by na ně mělo být pamatováno specifickými a zacílenými nástroji. V reakci na diskusi uvedl **Markus Pieper**, že se zbytečně volí nesrozumitelná terminologie – např. k pojmu „územní soudržnost“ zmínil, že by byla vhodnější „regionální soudržnost“. Zpochybnil makroregionální přístup, který neopravňuje v žádném případě k finanční podpoře. Uvedl, že politika pro města by neměla zahrnovat podporu městské dopravy – to jsou „maličkosti“, za které jsou odpovědné regiony a mají se o ně starat „tak jako tak“. **Philippe Le Houerou** ze Světové banky zdůraznil, že EU má značný potenciál pro velké energetické úspory. Ve východní části EU stále některé státy neumějí efektivně čerpat prostředky fondů EU; proto je nutné podporovat budování odpovídajících kapacit. Uvedl jako příklad Rumunsko, kde zkouší Světová banka sociální projekt (který byl zatím uplatněn jen v Brazílii). Obecně je nutné programy racionalizovat, zaměřit se na nejpotřebnější skupiny a celý systém zefektivnit. Panelovou diskusi zakončil **Ján Figel**, který uvedl, že každá politika, chce-li být úspěšná, musí mít komunikační strategii. Zdůraznil význam inovací jako základu vývoje zaručujícího konkurenceschopnost. Na něj navázal předsedající **Johannes Hahn**, který apeloval na maximální delegování kompetencí na regionální úroveň a tam, kde to jde, i na místní úroveň. Informoval, že není možné, aby se pro

každé specifikum stanovil specifický program; nelze ke všem přistupovat stejně a vláda musí vystihnout rozdíly v „mikroúrovni“ a tam flexibilně nasměrovat zdroje. Na evropské úrovni je nutné se shodnout na prioritách, ale provádění těchto priorit je již věcí státu. K územní soudržnosti vyjádřil jako cíl, aby lidé mohli setrvat ve svých regionech, kde se narodili – aby tam měli práci a aby tam mohli kvalitně žít.

Druhý den jednání Pátého kohezního fóra zahájil generální ředitel DG Regio z Evropské komise **Dirk Ahner**, který uvedl, že o principech budoucí kohezní politiky se diskutuje již nějakou dobu a proto je „z čeho vycházet“. Shrnul, jaké hlavní myšlenky zazněly během prvního dne jednání. Poté předal slovo moderátorce panelové diskuse zástupkyni Evropského centra politiky v Bruselu **Jacki Davis**, která řídila panelovou diskusi. **Mercedes Bresso**, předsedkyně Výboru regionů, představila pozici své instituce k budoucí kohezní politice. Uvedla, že kohezní politika podporuje jednotný trh a pomáhá chudším regionům se na jednotném trhu podílet. K Páté kohezní zprávě zatím Výbor svou pozici nepřijal, ale trvale dává najevo, že podporuje silnou a stabilní kohezní politiku a akcentuje zapojení všech regionů do této sdílené politiky. **Anna-Karin Hatt**, švédská ministryně pro informační technologie a regionální záležitosti, zdůraznila zejména prioritu týkající se inovací v rámci cílů Strategie EU 2020, protože inovace jsou schopné vytvářet synergie a jsou schopny pomoci rozvoji zaostávajících regionů. Je však naprosto nezbytné trvale zapojovat do celého procesu všechny partnery, aby mohlo být využito místního specifického potenciálu. Jako příklad širšího přístupu uvedla dvě makroregionální strategie – Baltskou a Dunajskou. Švédsko zastává pozici, že většina prostředků by měla být zacílena na nejpotřebnější regiony. **Danuta Hübner**, předsedkyně Výboru pro regionální politiku Evropského parlamentu, zdůraznila jako hlavní úkol kohezní politiky zejména její velký potenciál přidané hodnoty, která „jde nad rámec solidarity“. Uvedla, že by nebylo efektivní vytvářet nové fondy nebo nové nástroje nebo rozdělovat politiku na sektory – všechny „nové věci“ v systému by znamenaly zdržení. Pouhé zaměření se na chudé by znamenalo „charitu“ a také by nebylo možné po těchto příjemcích chtít dodržovat evropské cíle, protože by to nebylo vyžadováno po ostatních – vyspělejších - zemí. Také by taková podoba kohezní politiky znamenala „návrat“; dnešní kohezní politika má ale společné cíle – tím má přidanou hodnotu právě ve směřování k evropským vizím. **Pervenche Beres**, poslankyně Evropského parlamentu a předsedkyně Výboru pro sociální otázky a zaměstnanost, se ve svém vystoupení zaměřila na „poučení z ekonomické krize“. Kohezní politika by neměla být zpochybňována; nicméně je také třeba si otevřeně přiznat, že ne vše se v minulosti podařilo. Kohezní politika musí zohledňovat Strategii EU 2020 – zejména cíle týkající se zaměstnanosti a boje s chudobou. **Luis Espedas**, státní tajemník pro rozpočet ze Španělska, informoval stručně o pozici španělské vlády k budoucí kohezní politice. Za klíčový princip považuje Španělsko zjednodušení celého systému implementace, protože ten stávající je komplikovaný, drahý a tím i neefektivní. Měření v oblasti veřejných statků je mnohem složitější, než např. u malého výrobního podniku; nicméně, důraz na výsledky je klíčový. Je nutné se poučit ze zkušeností a využívat „postupných strategií“ – nikoli prudké změny. **Peter Hintze**, státní tajemník federálního ministerstva hospodářství z Německa, zdůraznil, že by výsledky kohezní politiky měly bít viditelné občany „přimo u nich doma“ a že by měla být zásadně omezena byrokracie. Zaměření se na Strategii EU 2020 je důležité, protože tato vize udává „hlavní směr“. Ocenil návrh Evropské komise spočívající ve vytvoření „přechodného“ mechanismu. Německo však zastává názor, že by regiony s HDP na obyvatele nad 75 % průměru EU měly být v rámci cíle Konvergence podporovány podle „phasing-in“ a neměla by se vytvářet nová kategorie ani nový cíl. V následné diskusi zazněla řada individuálních názorů, zejména z řad přítomných poslanců Evropského parlamentu; např. že „kohezní politika sama musí být soudržná“ – tj. její pravidla by měla být jasná a platit rovným způsobem pro všechny.

Závěrečnou panelovou diskusi řídil **Koos Richelle**, generální ředitel OECD pro zaměstnanost, sociální otázky a začleňování. **Ángel Gurría**, generální tajemník OECD, informoval o řadě publikací a studií, které OECD vypracovala a které předává zástupcům Evropské komise. Uvedl, že problémy v oblasti zaměstnanosti jsou na tom nejhůře mladí lidé. Jsou zde společné cíle a společné vize a kohezní politika bude hrát při jejich naplňování klíčovou roli. Informoval také o některých příkladech realizovaných projektů, např. v oblasti inovací a v oblasti energetických úspor. Měření pokroku by mělo „jít dál“, než jen zůstat u indikátoru HDP. Inovace a „zelený růst“ by měly být pojítkem pro politiky dalšího rozvoje EU. **Tamás Fellegi**, ministr národního rozvoje z Maďarska, poté prezentoval priority maďarského předsednictví v Radě EU. Uvedl, že výchozím mottem je „silná konkurenceschopná Evropa“ se třemi pilíři – hospodářský růst, zvýšení zaměstnanosti a konkurenceschopnosti. Musí být posíleny regiony, které zaostávají. Maďarské předsednictví chce, aby se během debaty zohlednily všechny aspekty a aby se debata vedla i na politické úrovni. Téma budoucí kohezní politiky bude dvakrát předmětem jednání Rady pro obecné záležitosti (březen a červen) a v květnu se koná neformální jednání ministrů. Zdůraznil víceúrovňovou správu, a to i pro zviditelnění kohezní politiky. Prostřednictvím podmíněnosti a pobídek by bylo možné dosáhnout vyšší efektivity kohezní politiky; je však potřeba další harmonizace – proto se maďarské předsednictví chystá předložit nějaké návrhy. Dalším cílem je hledání cest k dalšímu zjednodušování procesu implementace. Pokud jde o územní rozvoj, je třeba provést průzkum a poté revizi Územní agendy EU z roku 2007. Tento nástroj zatím nesplnil očekávání; je proto nutné se více zaměřit na monitorování příslušných aktivit i na územní plánování. Územní soudržnost by v revidované podobě měla být plně začleněna do kohezní politiky – v tomto smyslu maďarské předsednictví intenzivně jedná s polským předsednictvím. **László Andor**, evropský komisař pro zaměstnanost, sociální otázky a začleňování, upozornil na nutnost přizpůsobení se novým situacím – např. té současné ekonomické krizi. Součástí inkluzivního růstu je i pomoc těm nejpotřebnějším. Připomněl důsledky demografických změn a specifické potřeby dvou nejohroženějších cílových skupin – mladých lidí a seniorů.

Ve svém závěrečném vystoupení komisař pro regionální politiku **Johannes Hahn** poděkoval všem účastníkům i panelistům za aktivní účast a vyjádřenou podporu kohezní politiky EU. Ocenil i dlouhodobou podporu ze strany OECD a prostor pro pravidelnou politickou debatu na úrovni Rady, která bude zintenzivněna během maďarského předsednictví. Polsko již slíbilo, že bude v této aktivitě pokračovat, protože kohezní politika není jen „finančním nástrojem“; zaslouží si proto pravidelnou politickou diskusi ministrů. Pro maximalizaci účinku navrhla Evropská komise koncentraci priorit a vazbu na společnou vizi i vazbu na reformy. Uvedl, že Kohezním fórem skončila veřejná konzultace k námětům obsaženým v Páté kohezní zprávě - a nyní je potřeba „pokročit dál“. K oblasti dalšího zjednodušování uvedl, že jednodušší pravidla znamenají i méně chyb; diferencovaný přístup pomůže nižší míře rizika a také podpoří hladší zapracování pravidel do národní úrovně. Zakončil jednání Pátého kohezního fóra a zdůraznil, že nyní bude probíhat debata o finančním rámci; je proto nutné se zaměřit výstupy, výsledky i dopady. Je také potřeba ukázat, že absorpce prostředků kohezní politiky EU probíhá úspěšně a přináší skutečné výsledky.

* * *